

L'ECLECTICA

PREMI ENRIC VALOR DE NOVEL·LA

VICENT PALLARÉS
L'ÀNGEL COVARD

El pare era ros, de cabells ondulats, ulls blavosos i pell molt blanca. Es pentinava cap enrere, ben xop amb brillantina, i duia un bigoti molt fi.

–Com el de Clark Gable –va comentar un dia la mare tot mirant-se'l amb ulls d'admiració.

–Sí, però que conste que de cara sóc clavat a Errol Flynn. Ho diu la Francina, i si ella ho diu... –va replicar ell tot satisfet.

–Guaita'l, quines pretensions!

A l'estiu sopava en samarreta de tirants i suava. Recorde que suava com un carreter. Abans de sopar, però, quan tornava de la feina, es treia la roba de cintura cap amunt d'una revolada i es rentava a l'aixeta del safareig. Jo cuitava a posar-me al seu costat i l'observava sense dir res. Era corpulent i tenia tot de pèls recaragolats al pit, a les aixelles, als braços... A vegades, si estava de bon humor, em deixava que li estirés una mica els del braç, molt fluix, sense fer-li mal. Em semblava sorprenent que foren tan llargs, bastant més que els meus dits. Jo no sabia qui era aquell Clark Gable de qui parlaven, ni tampoc Errol Flynn, no els havia vistos mai ni m'ho havia explicat ningú, però dubtava que tingueren uns braços tan forts i tan peluts com els del pare.

Mentre la mare enllestia el sopar i anava parant taula, el pare encara aprofitava per a afaitar-se en un moment. Es

plantava davant d'un espill diminut que hi havia penjat a la paret, entre el banc de la cuina i el safareig, i s'afaitava. Tenia costum de fer-ho al vespre perquè es llevava molt d'hora i així es podia quedar una estona més al llit. M'agradava veure com s'ensabonava amb la brotxa. Ho trobava fascinant: en cosa de pocs segons, com per art de màgia, li creixia una barba blanca i flonja com el cotó en pèl de sucre que em compraven quan em duïen a la fira per pujar als cavallets. Tot seguit, afilava la navalla. La passava unes quantes vegades per la corretja d'esmolador tot girant el canell molt de pressa, cap ací per una cara de la fulla, cap allà per l'altra. Jo m'apartava un parell de passes per no molestar i l'observava amb l'ai al cor per si l'estri se li escapava de la mà i es feia un tall, però hi tenia molta habilitat i no fallava mai. Era realment bo amb la navalla a la mà.

M'encantava escoltar el soroll sec i contundent del metall relluent quan lliscava a contrapèl per la pell del pare i anhelava fer-me gran per a afaitar-me com ell. Em moria de ganes de tenir una barba tan espessa com la seua, d'adquirir la seua destresa amb la navalla, d'imitar la precisió dels seus moviments. Per això m'hi fixava tant. Sobretot, quan s'arreglava el bigoti perquè li quedés ben igualat. Era el moment més delicat del procés, el que requeria més concentració. Premia lleugerament els llavis, els encongia cap endins per amagar-los, s'agafava la punta del nas amb l'índex i el polze de la mà esquerra, l'estirava cap amunt, contenia la respiració i eliminava els pèls sobrers, a poc a poquet, amb molta cura de mantenir intacta la pell. A vegades, tot d'una, li agafava picor al nas i feia tres o quatre esternuts seguits. Jo en tenia prou amb una mirada per a comprendre que havia de

desaparèixer immediatament d'allí si no volia que s'enfadés i em recordés a crits la prohibició d'acostar-m'hi quan tenia la navalla a la mà.

Així que acabava d'afaitar-se, es posava una samarreta neta i planxada que la mare li havia deixat preparada al respatller de la cadira i seia a taula disposat a menjar-se un bou amb banyes. I de seguida, tan bon punt començava a mastegar, ja suava una altra vegada. A raig fet. La mare seia davant seu i tan aviat com detectava el primer gest d'irritació, li allargava el drap de cuina o el davantal que duia posat perquè s'eixugués les gotes de suor que li rajaven pel front i per les temples abans que no pegués un cop de puny a la taula i els plats i els gots anaren enlaire.

No hi havia res que l'exasperés tant com suar. Se li encenia la sang i ho pagaven les mosques que voltaven pel tapet. Les matava amb el tovalló. I si s'aturaven al tovalló, no li feia res d'agafar-les amb la mà. Després les llançava a terra per deixar-les estabornides i les trepitjava amb ràbia. Jo apartava els ulls per no veure-ho i desitjava amb totes les forces que fallés l'intent d'enxampar-les, però quasi sempre l'encertava. Hi tenia una facilitat endimoniada. Em resultava realment fastigós. Se'm regirava l'estómac només de pensar que al cap d'un moment es podia eixugar els llavis amb el tovalló o agafar la barra de pa per tallar-me'n una llesca, però no gosava dir res. Ni la mare tampoc. Temíem que el remei no fos pitjor que la malaltia.

Cada vespre, mentre sopàvem, s'abandonava a la necessitat de comentar-nos com li havia anat el dia. Era una estona d'incertesa; la mare i jo no sabíem mai si el soliloqui acabaria bé o malament. Si a la fi riuríem o ploraríem. No ens

explicàvem com s'ho feia, però sempre li passaven coses. De tant en tant n'hi havia alguna de graciosa que ens feia riure una mica. Generalment, però, eren desagradables. Semblava com si s'ho busqués expressament, com si li agradés ficar-se en embolics i emmerdar-ho tot ben emmerdat. Tenia males puces i sempre es complicava la vida: encara no havia sortit d'un conflicte que ja es clavava en un altre de pitjor. Sovint tornava enfadat a casa perquè se les havia tingudes amb algun company de feina i tot ho feia anar a cops i empentes, però sempre carregava les culpes als altres. No negava que foren honrats treballant ni que hi posaren una certa voluntat, però deia que no eren més que una colla de sapastres que no sabien fer res com calia. Quan no era per naps era per cols, però sempre acabava afirmant que estaven fets uns inútils, que no n'hi havia cap ni un que li arribés a la sola de la sabata. Ni el Castelló, ni el Vicentico, ni el Custodio... Ni tan sols l'oncle Fidel, i això que era germà seu. L'únic que normalment se salvava de la crema era l'oncle Jesús, el germà gran, que feia d'encarregat.

Quan la situació pintava malament, la mare no gosava obrir els llavis. Ni jo tampoc. Així que el pare arronsava les celles i amollava el primer renec, tots dos acotàvem els ulls i menjàvem en silenci sense parar de fer que sí o que no amb el cap, segons convingués en cada moment, per donar-li la raó. Perquè això era inqüestionable: sempre tenia raó.

I sempre llaurava el mateix solc: fos quin fos el motiu que l'impulsés a iniciar el carregós monòleg vespertí a què ens tenia acostumats, sabíem que a la fi acabaria repetint la mateixa proesa que li havíem sentit explicar mil vegades: que després de rodar més que un duro fals per un munt de

cases de pagès treballant a jornal per tot el pla de Marina, «de cal Garsa a can Muntades, de can Trinxet a cal Negre; ací plantant cols, allà collint melons; ara escata brossa, adés escampa fems», un bon dia havia tingut la sort d'entrar a treballar de peó al Fomento de Obras y Construcciones SA i al cap de no res ja s'havia convertit en tot un oficial.

Ell en deia el Foment i semblava com si es tractés de l'empresa més important del món, la que duia més enrenou entre mans, ja que a més d'empedrar places i carrers, construïa edificis oficials, i ponts, i pantans, i excavava túnels i galeries, i canals de reg, i obria carreteres pertot arreu, i... La seua especialitat, però, és a dir, el mèrit que en un tres i no res l'havia catapultat a la privilegiada categoria d'oficial, consistia a col·locar més llambordes que cap altre company. Era per això que solia dur els dits embolicats amb esparadrap, de tantes crebasses com se li feien. I per això tenia les mans tan ossudes i amb la pell tan resseca i endurida. I també era per aquest motiu que es queixava dels ronyons i tornava a casa rebentat i de mal humor, perquè passava deu o dotze hores al dia amb la maceta a la mà, col·locant *adoquins*—que era com aleshores en deia tothom—, ajupit i suportant les inclemències del sol, del vent, del fred o de la pluja, segons l'època de l'any.

A més, es tractava d'una feina itinerant i de vegades l'enviaven uns quants dies o unes quantes setmanes a fora, lluny de Barcelona. Llavors s'enfilava per les parets i jurava que el dia més inesperat canviaria d'ofici, que es faria camioner, o paleta, o cambrer, el que fos, però després, quan tornava de nou a casa, presumia de conèixer un munt de pobles i ciutats, amb les seues fondes, les seues tavernes, els seus cafès, les seues

avingudes, els seus aparadors... Es donava molta importància i semblava com si hagués voltat mig món: Girona, Vic, Manresa, Berga, Mataró, Granollers, Sabadell, Vilanova i la Geltrú, Balaguer, Tarragona...

Una vegada, quan jo tot just començava a sostenir-me dempeus i a lligar els primers estirabots, l'havien destinat a Tortosa –ell ho deia així, *destinat*, com si es tractés d'una missió de caràcter militar o d'una plaça de funcionari– i ens hi havíem hagut de traslladar tots tres per força. Hi havíem viscut molts mesos, potser un any, en un mas dels afores de la ciutat, baixant cap a Amposta, a la riba dreta de l'Ebre. El record d'aquell temps, però, aviat se m'havia esborrat de la memòria. Només en conservava alguns detalls curiosos o simpàtics perquè a casa es complaiïen a evocar-los de tant en tant. De fet, es tractava de simples anècdotes irrellevants –generalment, bestieses del pare per a demostrar que era el més complidor de l'empresa o ingènues barrabassades meues– que el pas dels anys i la força abassegadora de la nostàlgia havien anat tenyint d'una transcendència que en realitat mai no havien tingut.

Normalment, però, es quedava a Barcelona i cada temporada empedrava un carrer o una plaça diferent: la Diagonal, el passeig de Sant Joan, l'avinguda Mistral, el Paral·lel, el carrer Balmes, la travessera de Gràcia, la plaça de la Catedral, la de Sant Jaume, la de Lesseps... Jo estava convençut que havia col·locat totes les llambordes de la ciutat.

De tant en tant hi havia algun vespre que, en comptes d'esplaiar-se parlant de les seues proeses laborals o dels inevitables conflictes amb els companys, cedia al rampell d'explicar coses del poble. Aleshores ell i la mare recordaven

els anys que hi havien viscut de més joves, quan encara eren solters, i es posaven tristos. Deien que era un cul de món on només hi havia enveges, rancúnies i misèria; que fins que no havien pres la decisió de fugir cap a Barcelona, hi havien passat molta fam, però sempre acabaven emocionant-se. De vegades, la mare no podia evitar que se li escaparen unes llagrimetes i tot. No podien amagar que, per miserable que fos, enyoraven l'indret on havien nascut i tenien moltes ganes d'anar-hi a passar una temporada. Sobretot, per veure els avis. I també els germans de la mare: tres xics i una xica, tots quatre més joves que ella.

Una nit, a l'hora d'anar-me'n al llit, conscient de la meua curiositat per conèixer la família del poble, la mare em va explicar que de fet, a banda dels quatre germans seus, només hi quedaven les iaies: la iaia Ermínia i la iaia Amèlia, ja que l'avi Eliseu i l'avi Jesús eren morts.

–I així, l'avi Ismaelet...? –li vaig demanar que m'expliqués.

–A la teua edat, no sé si ho comprendràs, fill –em va advertir–. La iaia Ermínia es va quedar viuda amb tres fills: jo, que en sóc la gran, el Mateu i la Rosalia. Després, al cap d'uns anys, es va casar una altra vegada i en va tenir dos més: el Peret i el Víctor.

–I amb qui es va tornar a casar, amb l'avi Ismaelet?

–Sí, per això és com si fos avi teu, però en realitat no ho és. Els de debò són morts, fill.

M'ho va repetir amb una cara tan trista, amb una veu tan ennuegada, amb uns ulls tan humits i acaronent-me amb tantíssima tendresa, que vaig intuir que ni l'un ni l'altre no havien marxat d'aquest món en circumstàncies normals, però

no em vaig atrevir a demanar-li que m'expliqués com havia estat. Em feia molta por que al pare no li semblés malament i hi hagués un daltabaix a casa.

Jo sabia que el poble es deia Areus, però no tenia ni idea d'on parava. Havia sentit a comentar moltes vegades en converses familiars que quedava a una trentena de quilòmetres de Castelló, cap a la part de l'interior, al peu de la serra d'Espadà, però això no em solucionava la qüestió, ja que en aquell temps també ignorava on queia aquesta ciutat.

Un dia, a còpia de sentir-ne parlar, del poble, em vaig atrevir a preguntar si hi aniríem alguna vegada, i el pare de seguida va respondre que sí, però que ho hauríem de deixar per a més endavant perquè el bitllet del tren costava un ull de la cara i en aquell moment necessitàvem els diners per a un altre assumpte més important.

II

Un diumenge d'agost, pels volts del migdia, vam sortir de casa i vam agafar el carrer Constitució cap a l'Hospitalet de Llobregat. El pare anava davant, a pas viu, com si tingués pressa, fumant i xiulant *En el mundo*. La mare i jo el seguïem en silenci i agafats de la mà.

Jo tenia sis anys i començava a entendre les coses. Feia un cert temps que havia arribat a la conclusió que quan el pare xiulava aquell pasdoble era que estava content, que a casa tot rutllava bé, i això era senyal inequívoc de tranquil·litat. Si més no, allunyava el perill immediat d'emportar-me algun crit, alguna mirada fulminant o fins i tot algun carxot sense cap motiu aparent. A més, m'agradava escoltar com refilava. Trobava admirable que modulés tan bé les notes sense cap instrument als llavis, però em feia molta vergonya que xiulés quan anàvem pel carrer. Em semblava que tothom el mirava i era com si em miraren a mi. Fins i tot em feia por que algun agent li cridés l'atenció per armar escàndol. De fet, no hauria estat la primera vegada que se les tenia amb les forces de l'ordre públic. Una nit d'estiu, poc després d'haver tornat de Tortosa, un policia secreta li havia ensenyat la placa i l'havia tret sense contemplacions de ca la Roseta –la taverna del carrer Sagunt on solia reunir-se la gent d'Areus– perquè a les dotze tocases estava cantant jotes aragoneses i no deixava dormir el veïnat. La brama havia corregut pel barri i tothom

n'havia fet safareig. De manera que, només de recordar el rebombori que hi havia hagut, em posava roig com un perdigot i havia de clavar els ulls a terra perquè no se'm notés que em volia fondre.

Vam deixar enrere el carrer Hartzzenbusch, el carrer Sagunt, la parada del tramvia, l'estanc, la vaqueria, i vam arribar a la porta de cal cosinet Enric. En veure que no ens hi aturàvem, vaig preguntar:

—On anem?

—Calla, ja ho veuràs —em va dir la mare.

Una estona abans, mentre ens preparàvem per sortir de casa, el pare havia anunciat que ens portaria a veure una sorpresa tan grossa que no ens la podíem ni imaginar. Jo, que ja feia un cert temps que era conscient de la seua tendència a l'exageració desmesurada, havia suposat que ens acostaríem un moment a visitar la família, que potser ens havien de donar algun encàrrec o alguna notícia del poble. O que potser aniríem a prendre el vermut a cal Salvat, com fèiem algun diumenge de tant en tant, sobretot si el pare havia cobrat hores extraordinàries. De seguida, però, vaig deduir que no havíem sortit ni per anar de visita ni tampoc al bar, ja que havíem passat de llarg de tots dos llocs.

De manera que ignorava cap a on ens dirigíem, però no vaig tardar a comprendre que, en efecte, es devia tractar d'un assumpte important. Almenys per al pare, que continuava fumant i xiulant tot content. Havia acabat *En el mundo* i feia un moment que entonava *Islas Canarias*. A més, caminava cada vegada més de pressa, impacient per arribar allà on anàrem, i ens estàvem allunyant del barri. Havíem passat el carrer Badal, la Riera Blanca —on hi havia hagut els burots—, i ara havíem

enfilat una avinguda de voreres amplíssimes amb tot de plàtans a banda i banda, amb la soca molt grossa i les branques tan altes que semblava com si maldaren per arribar al cel.

Érem al pic de l'estiu i els arbres feien una ombra tan espessa que no deixava passar ni un raig de sol. Vaig notar com la pell agràia la frescor que oferien i em vaig il·lusionar pensant que un dia, quan fos més gran i em deixaren sortir tot sol de casa, agafaria la capsa de sabates on guardava els indis i els vaquers de plàstic juntament amb els cavalls i aniria a jugar vora el tronc d'un d'aquells arbres. Semblava un lloc fantàstic.

De sobte, ens vam aturar al portal d'un edifici de quatre plantes, molt vell i amb la façana tota plena d'esvorancs. Vaig alçar el cap i vaig veure una placa metàl·lica pintada de blau fosc amb el número 50 en xifres blanques. Un pam més avall del picaporta, una altra placa, també de metall però més grossa, blanca i amb lletres daurades, anunciava: *Claudia Monforte. Comadrona. 2º piso.*

–Guaita, que bé, tindrem una llevadora al pis de dalt! –va exclamar la mare.

–De moment, val més que no l'hages de menester –va remugar el pare.

–Doncs ja ho saps, vés alerta.

–Més encara?

Jo, per descomptat, no sabia a què es dedicaven les llevadores. Per tant, no vaig comprendre què significaven els comentaris que acabava d'escoltar, però vaig estar-me de demanar cap explicació. Me'n guardava ben prou quan els pares enraonaven entre ells. Era la norma i l'havia sentida mil vegades: «Quan els grans parlen, els menuts han de callar».

El pare es va treure un pom de claus de la butxaca dels pantalons, en va ficar una al pany i, mentre obria, tot content, com si per fi hagués arribat l'hora de satisfer una il·lusió concebuda durant molts anys, va dir:

–Passeu.

A pesar de la claredat amb què havia pronunciat la indicació, que havia sonat més com una exigència indefugible que no pas com un oferiment amable, es va afanyar a col·locar-se davant nostre. El vam haver de seguir per una escala estreta amb les parets emblanquinades de feia poc, i en arribar al replà del primer pis, va obrir l'única porta que hi havia i va repetir:

–Passeu.

Tot impacient com estava, va fer un ostensible gest d'invitació amb la mà oberta, com per revestir de solemnitat el moment sublim en què experimentava la satisfacció de franquejar-nos el pòrtic del cel, i va afirmar:

–Veus, Pura?, ja s'ha acabat la misèria. D'ara endavant, viurem com les persones.

La misèria que segons el pare havia arribat a la fi era una barraca de totxanes i uralita, sense arrebossar ni enlluir ni res, construïda en un angle interior del terrat del vell edifici que hi havia a la cantonada del carrer Constitució amb el carrer Toledo, al barri de la Bordeta. Ell i la mare s'hi havien instal·lat un any abans de néixer jo, l'endemà mateix del casament, amb el minso farcell de l'aixovar, un matalàs de borra, quatre cadires de boga i una maleta de fusta que feien servir de taula a l'hora d'escudellar el plat.

La cofurna amb prou feines devia fer nou o deu metres quadrats. Era una sola peça, sense cap barandat que separés la part de l'entrada —on hi havia el safareig, un banc de rajola amb l'aigüera i un fogó de carbó, una taula minúscula i les quatre cadires— del racó del fons, on tot just hi cabia un llit de canonge, l'únic que teníem per a dormir tots tres amuntegats, situat entre una tauleta de nit amb tres calaixos, un per a cada un, i una porta corredissa que donava accés a la comuna. Si havíem disposat d'un armari per a guardar la roba, no hi hauria hagut on encabir-lo.

De dia, la llum del sol s'hi escolava remisa per una finestreta de dos pams de costat oberta mig metre més amunt del fogó; a la nit, la trista bombeta que penjava nua d'un fil trenat al bell mig de l'única biga que hi havia tot just reeixia a transformar la foscor en penombra.

La uralita del sostre es veia tota esquerdada i cada vegada que plovia la mare s'afanyava a escampar tot de poals, cubells i palanganes pertot arreu perquè les goteres no convertiren el terra en un mullader intransitable. Prudent de mena com era, jo em resignava sense badar boca a recórrer les quatre passes comptades que hi havia de la taula al llit o del llit a la taula caminant de puntetes i amb un diari al cap per no acabar xop com un poll i agafar una galipàndria. La mare, però, s'exclamava al cel amb llàgrimes de ràbia mentre s'esforçava a eixugar la badina amb la baieta i el pare feia baixar tots els sants alhora perquè, així que disposés d'un moment, s'hauria d'enfilat una altra vegada a la teulada per mirar de tapar els degoters.

Una altra qüestió que desesperava el pare era que a l'estiu, com que als pisos de l'escala feia tanta xafogor que no s'hi

podia ni respirar, els veïns tenien el costum de pujar la taula i les cadires al terrat per sopar a la fresca i no se n'anaven al llit que no foren les dotze ben tocades. Es queixava que havia de matinar i no el deixaven dormir. El cert, però, és que moltes nits ens engrescava a treure-hi el plat i la cadira per afegir-nos a la colla i al cap de no res, quan havia alçat un parell de vegades el porró, començava a xerrar pels descosits i ja no hi havia qui l'aturés. En canvi, el fet que més amoïnava la mare era que tothom hi pujava a estendre la bugada i sempre havíem d'anar apartant llençols i tovalloles per poder entrar a casa.

L'únic detall que em semblava divertit d'aquell catau infecte era que el terrat feia una mica de pendent i, si no hi havia roba estesa, em permetia de lliscar costa avall entre testos de clavellines i de geranis a cavall d'una burra de cartró amb rodes que m'havien portat els Reis i anar a estavellar-me contra la barana que donava al carrer.

El cel que en aquell precís instant se'ns obria de bat a bat era un piset vell i esquifit però en bon estat de conservació, situat a la carretera de Santa Eulàlia, a uns cent metres escassos de la pujada del Metro.

La porta d'entrada donava a un passadís estret que s'estenia a banda i banda i dividia l'habitatge en dues meitats d'extensió semblant. El pare la va tancar de cop i s'hi va recolzar d'esquena, en actitud expectant, com si esperés immediatament un veredicta aprovatori, mentre la mare recorria les habitacions i anava distribuint l'espai al seu criteri:

—Mira, ací cabrà el llitet del xic, una tauleta de nit i una calaixera. I ací hi ha un recambró fosc que anirà bé per a dei-

jar els mals endreços. I ací, a la saleta, al costat del balcó, que és on hi ha més llum, hi posarem la màquina de cosir i la post de planxar. I açò deu ser el dormitori de matrimoni, no?

El pare, però, en comptes de respondre, va encendre l'enèsim cigarret del dia, va recórrer el tros de passadís que hi havia a mà dreta de la porta d'entrada i ens va cridar perquè anàrem a veure el menjador.

—No és que siga gran, però hi farem cabre la taula, un bufet amb espill i mitja dotzena de cadires. I damunt del bufet hi posarem una ràdio, eh? —es va il·lusionar la mare.

El pare l'observava amb ulls de complaença i anava assentint amb el cap. De seguida vam passar a la cuina. A penes vam tenir temps d'examinar-la, ja que el pare va obrir una porta vidriera que donava a un terrat molt llarg i ens hi va fer sortir.

—Veus que bé, Pura? Viurem en un primer pis i disposarem d'un terrat grandíssim per a nosaltres sols, no com allà, que tothom hi té dret. No em digues que no és un privilegi —va comentar tot content.

A l'altra banda del terrat, a una vintena de passes d'on ens havíem aturat, hi havia la comuna i, al costat mateix, dues gàbies fetes de fusta i tela metàl·lica on no devia fer molt de temps que uns altres inquilins hi havien criat conills i aviram. Els fems encara es veien tous i podien com una mala cosa. Les mosques i moscardes s'hi podien comptar per milers i el brunzit d'ales se sentia des del carrer. El pare va arrufar el nas en un gest de fàstic i jo, mentre l'observava amb cautela per si de cas n'acabava pagant les conseqüències, no em vaig poder estar de pensar que els dies de pluja hauríem d'agafar el paraigua per anar a fer de ventre.

–Què et sembla, Pura? –va preguntar el pare fent mitja volta per tornar cap a la cuina.

–Jo crec que després de net i pintat, quedarà prou bé. Però vols dir que podrem pagar el lloguer, Diomi? –va témer la mare.

–Si jo dic que sí, és que sí! I no se'n parle més, eh? –va respondre ell.

Convençut que el pis aviat esdevindria la nostra llar, vaig arrencar a córrer boig d'alegria passadís enfora i vaig sortir al balcó per contemplar una altra vegada els plàtans. N'hi havia un d'enorme, potser el més alt de tots els que es veien a banda i banda de l'avinguda, que quedava davant mateix de la porta de l'escala. La branca més baixa fregava els barrots de la balconada. Vaig allargar la mà per acariciar-ne les fulles. Em van semblar tan suaus com el vellut negre que revestia l'interior de la capseta de fusta on la mare guardava els anells i les medalles. I també vaig estar temptat d'arrencar una bola de l'arbre i amagar-me-la a la butxaca, però vaig pensar que se'm notaria el bony i me'n vaig estar per si de cas es tractava d'una acció reprovable. No volia conservar un mal record del primer dia.